

Recente publicaties

P.L. Meininger & N.D. van Swelm 1989. STELTLOPERS IN DE OOSTERSCHELDE, BIOMETRISCH EN RINGONDERZOEK IN VOORJAAR 1984 EN 1985. *Rijkswaterstaat Dienst Getijdewateren nota GWAO-89.1009, Stichting Ornithologisch Station Voorne, Middelburg/Oostvoorne.*

Dit schitterend uitgevoerde rapport, uitgerust met kleurenfoto's en al, verschaft een dieper inzicht in herkomst, trekwegen en trekstrategieën van de diverse langs de Nederlandse kust trekkende steltloperpopulaties. De doelstelling van het onderzoek was om inzicht te krijgen in de functie van de Oosterschelde als pleisterplaats voor steltlopers tijdens de voorjaartrek in de situatie vòdr de voltooiing van de stormvloedkering, teneinde later middels vergelijkbaar onderzoek, de invloed hiervan te kunnen vaststellen. De aandacht ging vooral uit naar de mate van "doorstroming" (duur van pleisteren van individuele vogels), het verloop van de voorjaarsrui en de geografische herkomst van de in het gebied voorkomende steltloperpopulaties.

Dankzij een enorme inzet werden met mistnetten en inlooppkooien op een vijftal locaties (hoogwatervluchtplaatsen) in het Oosterscheldegebied 992 volwassen steltlopers gevangen, gemeten en geringd. Negen van de zestien gevangen soorten worden in dit rapport slechts vluchtig besproken, ofwel omdat het nauwelijks een doortrekkende soort betreft (Scholekster), ofwel omdat de aantallen te gering waren om er veel bijzonders over te zeggen. Op de resultaten bij de gevangen Bontbekplevieren, Strandplevieren, Zilverplevieren en Kanoeten wordt dieper ingegaan, terwijl vooral de Bonte Strandloper, de Tureluur en de Steenloper uitvoerig worden bediscussieerd. Het bleek dat diverse van de in het gebied overwinterende steltlopers er ook de prenuptiale rui doormaken en de vetreserves aanleggen om de terugweg naar de broedgebieden te aanvaarden. Dit gold voor Noordepartese en Siberische populaties van Zilverplevier, Bonte Strandloper en Rosse Grutto, de Oostgroenlandse populatie van de Steenloper en de IJslandse Tureluurs. De overwinterende Canadees/Groenlandse Kanoeten vertrekken zonder te ruïen en in gewicht toe te nemen naar andere pleisterplaatsen (in Groot-Brittannië?), alvorens de definitieve terugreis te beginnen. Vanaf eind april beginnen in de Oosterschelde steltlopers uit Afrikaanse overwinteringsgebieden aan te komen, steeds met lage lichaamsgewichten. Het gaat hier om

Noordepese en Siberische vogels: Zilverplevier, Kanoet, Krombekstrandloper, Tureluur en Steenloper. Van deze soorten weten in ieder geval de laatste twee in de Oosterschelde een belangrijke gewichtstoename te bewerkstelligen.

In dit rapport wordt uitvoerig uitgelegd hoe de hiervoor samengevatte conclusies tot stand gekomen zijn uit het biometrisch onderzoek en de ringterugmeldingen. Verder vormen de kleurenfoto's, die kleurvariaties van ondersoorten en geografische "clines" van bv. Bontbekplevier en Bonte Strandloper aan de hand van eigen gevangen vogels en balgen goed documenteren, zeer interessant materiaal. Voor al diegenen, die zich bij het zien van de soms zo indrukwekkende voorjaarstrek van de zgn. "zoute" steltlopers wel eens afvragen van "waar komt dat vandaan?" en "waar gaat dat naartoe?" is dit rapport, andermaal een succesvol resultaat van samenwerking tussen professionals en amateurs, bijna verplichte leesstof. Het is verkrijgbaar door overmaking van f 25,= (inclusief portokosten) op postgiro rekening 5346167 t.n.v. Stichting Ornithologisch Station Voorne te Oostvoorne. MP

Directie Noordzee 1990. OLIEVERONTREINIGINGS RAPPORTAGE 1989. *Rijkswaterstaat, Directie Noordzee, Notitie NZ-N-90.05, Rijswijk.*

Sinds 1983 konden belangstellenden een maandelijks overzicht van de op het Nederlands Continentaal Plat waargenomen olieverontreinigingen ontvangen. In 1988 werd dit overzicht elk kwartaal verstuurd en werden er steevast enkele uitwerkingen en meerjarenoverzichten meegezonden. Toch bleef veel van het materiaal ontoegankelijk omdat door het ontbreken van essentiële gegevens de interpretatie vaak niet goed mogelijk was. Deze zomer rolde plotseling een in een geheel andere vorm gegoten overzicht over 1989 in de bus. Toegegeven, de gegevens lieten ditmaal wel lang op zich wachten, maar de huidige presentatie maakt dat wel de moeite waard. Niet alleen wordt nu een veel grotere hoeveelheid gegevens verstrekt, maar de begeleidende tekst is lezenswaardig en verheldert veel van het aangeleverde materiaal. Kaartjes per maand zijn dit keer achterwege gebleven. In plaats daarvan vinden we een kaart met alle 577 meldingen over 1989 (in veel fraaiere presentatie dan de oude kaarten), en een kaart met alle tijdens statistisch onderzoek waargenomen verontreinigingen (336 meldingen in 371 vliegreun). Bovendien zijn er kaarten gepresenteerd waar verontreinigingen met onbekende en bekende oorzaak (platform, scheepvaart) met verschillende symbolen zijn aangegeven. Het rapport begint met een samenvatting, dan volgt een overzicht over de gemelde olieverontreinigingen met uitwijdingen over de melders en veroorzakers, vervolgens een statistische bewerking van de meldingen in 1989 (seizoenpatroon, aantal vlekken per uur, onderverdelingen naar kleur, oppervlakte en volume olie, meldingen bij verschillende windsnelheden) en genoemde kaarten. In 4 bijlagen worden nog talrijke gegevens in tabellen en grafieken weergegeven.

Het is te hopen dat Rijkswaterstaat in de toekomst door zal gaan met de presentatie van de gemelde olieverontreinigingen op deze manier. Sinds 1983 is de presentatie al een aantal keren ingrijpend gewijzigd en dat verhoogde de vergelijkbaarheid van de gegevens voor de argeloze lezer niet bepaald. Ditmaal is de ingreep echter een duidelijke verbetering geweest. **CJC**

Anonymus 1990. ZEEHONDEN IN DE ZEEUWSE WATEREN. *Rijkswaterstaat, Directie Zeeland; Provinciaal bestuur van Zeeland en Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer.*

De ondertitel van dit rapport luidt: 'verslag studiedag, terugzetproef, enquête'. Referent ontving het rapport van het Bureau voorlichting van de Provincie Zeeland maar zocht tevergeefs naar namen van de redacteur, uitgever, referentienummers of wat dan ook. Het is daarom onduidelijk hoe en waar exemplaren van het verslag besteld kunnen worden. Uit het inleidende hoofdstuk 'terugblik' blijkt dat het gaat om een brochure en een verslag als sluitstuk van een twee jaar geleden begonnen voorlichtingsproject. In maart 1988 werd een studiedag georganiseerd en de voordrachten zijn in deze brochure gepresenteerd. Wanneer we in het achterhoofd houden dat deze studiedag ging over zeehonden in Zeeland zijn de verder weinig aansprekende titels van de voordrachten wellicht beter te begrijpen: 'Opening' (gedeputeerde G.de Vries-Hommes), 'Verleden, heden en toekomst' (Th.A.J. Vette), 'Bedreigingen en beheer in breder perspectief' (P.J.H.Reijnders), 'Araal en waterkwaliteit' (L.Bijlsma), en 'Mogelijkheden voor rustgebieden' (J.F.Godthelp). Uit deze opsomming valt niet op te maken dat dit rapport wel degelijk aardige gegevens bevat. Het blijft door de wat wonderlijke presentatie echter volstrekt onduidelijk voor wie die informatie bedoeld is (toeristen in Zeeland willen iets weten over PCB's in borstelwormen?) of hoe degelijk de gegevens zijn. In het rapport wordt watersporters verweten dat ze te weinig van zeehonden (-gedrag) weten en wordt op het probleem van verstoring gewezen. Indien men met deze brochure heeft geprobeerd om daarin verandering te brengen, dan wordt de plank stellig misgeslagen. **CJC**

D.W. Smith 1989. BIRDS AFFECTED BY A CANOLA OIL SPILL IN VANCOUVER HARBOUR, FEBRUARY, 1989. *Spill Technology Newsletter* 14(4):3-5.

Dat niet minerale oliën of vetten net zo gemakkelijk 'olieslachtoffers' onder de vogels veroorzaken is al langer bekend. Omdat dergelijke stoffen biologisch goed afbreekbaar zijn wordt er doorgaans toch maar weinig aandacht aan geschonken. In dit artikel worden de gevolgen beschreven van een raapzaad olie (Canola) lozing in Vancouver Harbour (British Columbia) op 26 februari 1989. De

gevolgen van de op zich weinig omvangrijke lozing (bijna 2000 liter) waren zo goed als identiek aan een lozing van stookolie van die omvang. Tientallen vogels raakten met de raapzaadolie besmeurd en stierven spoedig. In het artikel wordt ervoor gepleit om ongelukken met deze vetten op dezelfde manier aan te pakken als lekkages en lozingen van minerale olie. Het is wellicht interessant om te weten dat de Nederlandse overheid van zins is een document in de I (ntergoevernemente) M (aritieme) O (rganisatie) in te brengen om de lozingen van niet minerale oliën en vetten aan banden te leggen. **CJC**